

Енкіду – [ім'я шумерського походження: 𒂗𒅗𒄠 (ен-кі-ду), найбільш поширене тлумачення: «володар гарного місця (землі)», альтернативні варіанти «створений Енкі», «Енкі благий»] – легендарний персонаж давньої Месопотамії, соратник і друг Гільгамеша, один з головних героїв «Епосу про Гільгамеша».

Вперше з'являється в шумерських оповідях про Гільгамеша, переважно як його слуга (раб) і помічник, лише в поемі «Гільгамеш, Енкіду і потойбіччя» головний герой називає його другом. В аккадському «Епосі про Гільгамеша» виступає як його вірний товариш і побратим, часто – радник. На початку епосу втілює архетип дикої (природної, примітивної) людини, виступає антиподом цивілізованого Гільгамеша. Історія олюднення Енкіду пов'язана з храмовою повією Шамхат, яка долучає його до середовища культури. Характер відносин між Енкіду і Гільгамешем має кілька інтерпретацій, у т.ч. їх стосунки розглядають як романтичні. Герої уславлюють себе низкою подвигів, однак після того, як Енкіду образив богиню Іштар, боги прирікають його на хворобу і смерть. Смерть друга спонукає Гільгамеша до пошуків безсмертя і ушляхетнює його образ, який еволюціонує від деспотичного правителя до мудреця.

Згадки про Енкіду практично відсутні за межами оповідей про Гільгамеша. Його ім'я не зафіксоване в списках месопотамських божеств. Хоча в епосі перед його ім'ям ставиться детермінатив «d» (dingir – божество, небесна істота), що могло означати «наділений божественною сутністю», адже він створений богинею-матір'ю Аруру з метою протистояти Гільгамешеві, який був на дві третини богом. Є згадка про нього в замовлянні давньовавилонського періоду, де до нього звертаються з проханням заспокоїти вночі дитину, що плаче (можливо, це пов'язане з тим, що в «Епосі про Гільгамеша» він спочатку виступає в ролі нічного пастуха, який охороняє тварин).

Образ Енкіду широко представлений різними жанрами сучасної поп-культури.

Джерела

А н г л . п е р е к л . — Electronic Text Corpus of Sumerian Literature.
URL: <https://etcsl.orinst.ox.ac.uk>

У к р . п е р е к л . — Про того, хто бачив усе... (Епос про Гільгамеша) / Пер. з аккад. І. Дьяконова, М. Москаленка // На ріках Вавілонських: З найдавнішої літератури Шумеру, Вавилону, Палестини. Київ : Дніпро, 1991. С. 98–152.

Гільгамеш / Пер. з аккад. С. Кіндзерявий-Пастухів // Вісник АН України. 1992. № 1. С. 71–72.

Література

1. Kramer S. N. Sumerian Mythology. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 1988. 184 p.
2. George A. R. The Babylonian Gilgamesh Epic: Introduction, Critical Edition and Cuneiform Texts : in 2 vol. Oxford : Oxford University Press, 2003.
3. Groneberg B. Die Götter des Zweistromlandes. Kulte, Mythen, Epen. Stuttgart : Artemis & Winkler, 2004. 294 p.

4. Pettinato G. *Mitologia assiro babilonese*. Torino : Utet, 2005. 596 p.
5. *The Literature of Ancient Sumer* / Ed. by J. Black, G. Cunningham, E. Robson et al. Oxford : Oxford University Press, 2006. 440 p.
6. Damrosch D. *The Buried Book: The Loss and Rediscovery of the Great Epic of Gilgamesh*. New York : Henry Holt and Company, 2007. 315 p.
7. Powell B. B. *Gilgamesh: Heroic Myth // Classical Myth*. 7th ed. London : Pearson, 2012. P. 336–350.
8. Pettinato G. *Mitologia sumerica*. Torino : Utet, 2017. 540 p.